

**28. Wielkanocny Festiwal
Ludwiga van Beethovena
Warszawa 17—29 marca 2024**

21.03.2024

Czwartek, 21 marca, 19.30 / Thursday, 21 March, 7:30 pm

Filharmonia Narodowa – Sala Kameralna

Warsaw Philharmonic – Chamber Music Hall / ul. Moniuszki 5

Koncert pod Honorowym Patronatem Ambasadora Republiki Austrii, Pana Andreeasa Stadlera

Concert under the Honorary Patronage of the Ambassador of the Republic of Austria

Mr Andreas Stadler

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Muzyka do baletu *Twory Prometeusza* op. 43 (fragmenty)

The Creatures of Prometheus, Op. 43 (excerpts)

Uwertura / Overture: Adagio – Allegro molto e con brio

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

Wstęp (La Tempesta) / Introduction (La Tempesta): Allegro non troppo

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

nr 1 / No 1: Poco Adagio – Allegro con brio

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

nr 3 / No 3: Allegro vivace

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

nr 9 / No 9: Adagio – Allegro molto

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

nr 15 / No 15: Andantino – Adagio – Allegro

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

Sonata fortepianowa c–moll op. 13 „*Patetyczna*”

Piano Sonata in C minor, Op. 13, “*Pathétique*”

Grave – Allegro di molto e con brio

Adagio cantabile

Przerwa / Intermission

Ludwig van Beethoven

VIII Symfonia F–dur op. 93 / *Symphony No. 8 in F major*, Op. 93

1. Allegro vivace e con brio

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

2. Allegretto scherzando

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

3. Tempo di Menuetto

Arthur Schopenhauer: pisma o muzyce / quotes on music

4. Allegro vivace

Franz Tscherne – narrator
Wiener Kammer-symphonie

 **Ambasada
Austrii**
Warszawa

RESTAURACJA
Ale Gloria
maga Gessler

Wiener Kammer-symphonie

Kwintet Smyczkowy Wiener Kammer-symphonie (WKS) skupia wielce utalentowanych muzyków z Wiednia. Jego członkowie mają możliwość najpełniejszego zademonstrowania swojego talentu dzięki repertuarowi obejmującemu dzieła od epoki klasycznej, poprzez XIX-wieczne, aż po współczesne, w tym wiele utworów stworzonych przez (niestuszenie przecież) zapomnianych kompozytorów. WKS powstał w marcu 2006 roku z okazji Roku Mozarta i zadebiutował niezwykle udanym tournée po Hiszpanii, zbierając doskonałe recenzje zarówno wśród publiczności, jak i krytyków. Muzyków zespołu uznano m.in. za najlepszych wykonawców długiego sezonu poświęconego Mozartowi. Od tego czasu WKS występował wielokrotnie w Europie, odwiedzając Hiszpanię, Francję, Wielką Brytanię, Polskę, Holandię i Danię, a także w Ameryce Łacińskiej, gdzie koncertował w Brazylii, Argentynie, Chile, Kolumbii, Peru, Urugwaju i Panamie. Przyszłe plany artystyczne ponownie zabiorą WKS do Ameryki Łacińskiej i Europy, gdzie muzycy obiecują rozwijać charakterystyczny symfoniczny / operowy / koncertowy repertuar „przepisany” na muzykę kameralną kwintetu smyczkowego. Szczególne miejsce w obecnym repertuarze zespołu zajmują koncerty fortepianowe, zwłaszcza Mozarta i Beethovena, które Wiener Kammer-symphonie wykonuje w unikatowych wersjach kameralnych.

The Wiener Kammer-symphonie (WKS) String Quintet comprises highly talented musicians based in Vienna. Bringing out the very best of their musicianship, the ensemble offers a repertoire ranging from classical via 19th-century to contemporary compositions, many of them works by (unjustly) forgotten composers. The WKS was founded in March 2006 in the “Year of Mozart” and made its outstandingly successful debut with a concert tour of Spain, which garnered perfect reviews among the public and critics alike, with the ensemble being described as the best performers during a long season entirely dedicated to Mozart. Since then, the WKS has performed extensively in Europe, visiting Spain, France, UK, Poland, Netherlands, and Denmark, as well as Latin America, where they have performed in Brazil, Argentina, Chile, Colombia, Peru, Uruguay, and Panama. Their future engagements will again take the WKS to Latin America and Europe, where they promise to develop their hallmark symphonic / opera / concert repertoire “rewritten” into chamber music for a string quintet. A special place in the ensemble’s current repertoire is held by piano concertos, particularly Mozart’s and Beethoven’s, that they perform in unique chamber versions.

wienerkammersymphonie.com

Franz Tscherne

Równoległe z 25-letnią karierą teatralną, obejmującą występy na deskach Burgtheateru w Wiedniu, teatrów w Zurychu, Stuttgarcie i Frankfurcie, Bawarskiego Teatru Państwowego w Monachium oraz wiedeńskiego Theater in der Josefstadt, a także liczne role w filmach i programach telewizyjnych, Franz Tscherne poświęcił się teatrowi muzycznemu. Wcielał się w rolę Perczyka w musicalu *Anatewka* pod batutą Stefana Soltésza w Aalto Theater w Essen. W Filharmonii Monachijskiej wystąpił jako narrator w koncertowym wykonaniu opery *Zar und Zimmermann* Lortzinga, dyrygowanej przez Leopolda Hagera, a także recytował Dantego w *La vita nuova* Wolfa-Ferrariego pod dyktando Marcella Viottiego. Był narratorem w *Der Totentanz* Honeggera pod kierunkiem muzycznym Ulfa Schirmera w Bayerischer Rundfunk. Pod tym samym dyrygentem Tscherne wystąpił w Monachium jako Rilke w *Pieśni o miłości i śmierci korneta Krzysztofa Rilke* Viktora Ullmanna.

Debiut operowy Tschernego miał miejsce na scenie nowego Teatro La Fenice w Wenecji w 2003 roku w *Ariadnie na Naxos*. Na scenie operowej wystąpił m.in. jako Niklas w operze *Hans Heiling* Marschnera w Opéra National du Rhin w Strasburgu oraz Selim Bassa w *Urowadzeniu z seraju* Mozarta w Królewskim Teatrze Operowym w Maskacie. W 2016 roku Franz Tscherne zadebiutował w Concertgebouw w Amsterdamie w roli Manfreda w melodramie Roberta Schumanna, pod dyktando Markusa Stenza, dyrygenta, który rok później zaprosił go do roli Ezechiela w operze *Babylon* Jörga Widmanna.

Besides a 25-year theatre career involving performances on the stages of the Burgtheater in Vienna, theatres in Zurich, Stuttgart and Frankfurt, the Bavarian State Theatre in Munich and the Theater in der Josefstadt in Vienna, as well as in numerous films and television shows, Franz Tscherne devoted himself to the musical theatre. He was Perczyk in the musical *Anatewka* conducted by Stefan Soltész at the Aalto Theater in Essen. At the Munich Philharmonic, he was the narrator in a concert performance of Lortzing's *Zar und Zimmermann* conducted by Leopold Hager, and recited Dante in Wolf-Ferrari's *La vita nuova* conducted by Marcello Viotti. He was the speaker in Honegger's *Der Totentanz* under the musical direction of Ulf Schirmer in the Bayerischer Rundfunk. Under the same conductor, he was Rilke in Viktor Ullmann's *The Manner of Love and Death of Cornet Christoph Rilke* staged in Munich.

Franz Tscherne made his début on the opera stage of the new Teatro La Fenice in Venice in 2003 in *Ariadne auf Naxos*. He was Niklas in Heinrich Marschner's opera *Hans Heiling* at the Opéra National du Rhin in Strasbourg, and Selim Bassa in Mozart's *The Abduction from the Seraglio* at the Royal Opera House in Muscat, among others. In 2016, Franz Tscherne made his début at the Concertgebouw in Amsterdam with the role of Manfred in Robert Schumann's melodrama conducted by Markus Stenz, the conductor who invited him to play Ezekiel in Jörg Widmann's opera *Babylon* a year later.

Ludwig van Beethoven (1770-1827)
**Die Geschöpfe des Prometheus / Twory
Prometeusza op. 43 (fragmenty)**

Muzykę do „heroiczno-alegorycznego” baletu *Die Geschöpfe des Prometheus*, obejmującą obok uwertury osobną introdukcję i 16 dalszych numerów, napisał Beethoven w latach 1800-1801, pomiędzy I a II Symfonią. Z baletu tego w repertuarze utrzymała się jedynie uwertura, którą zaliczono – jako chronologicznie pierwszą – do rzędu Beethovenowskich uwertur koncertowych, jakkolwiek nie ma ona z tym gatunkiem nic wspólnego.

Skromnej koncepcji odpowiada forma: proste zestawienie ekspozycji w typie sonatowym z reprzyzą, spotykane często w ówczesnych włoskich uwerturach operowych. Rezygnacja z przetworzenia jest akurat w przypadku Beethovena wielce wymowna. Powolny wstęp otwiera formuła kadencyjna, rozpoczęta – jak w I Symfonii – od akordu septymowego. Przechodzi ona w krótką, hymniczną melodię, jakich wiele odnajdziemy w całej twórczości Beethovena aż po uwerturę *Poświęcenie domu* (1822).

Allegro oparte jest na motorycznym, wirującym temacie smyczków, którego energią potęgują synkopowane akcenty towarzyszenia. Synkopy przenikają odtąd cały przebieg, w tym również lekki w charakterze drugi temat, wprowadzony przez flety. Kontrast przynosi krótki epizod w postaci poważniejszej, wahadłowej melodii skrzypiec, przerwanej akcentami tutti, po których powraca wirująca figura głównego tematu i związany z nim synkopowany epilog. Reprzyza przebiega podobnie, tyle że konieczność wyboru innej drogi modulacji wyzyskał Beethoven do przeprowadzenia części głównego tematu w moll, stwarzając na moment sugestię przetworzenia. Całość, w atmosferze radosnego uniesienia, wieńczy efektowna koda zakończona przeciągłym unisono blachy.

Owa ostatnia, przeciągła nuta uwertury, często retuszowana, łączy ją z pozostałymi scenami zapomnianego Beethovenowskiego Prometeusza, o których wspominało jedynie dlatego, że zawierają słynny, finałowy temat Eroiki. W rzeczywistości zawierają znacznie więcej. Już sama Introdukcja jest prototypem

„Burzy” z *Symfonii pastoralnej*, a w pozostałych fragmentach rozsiane są liczne pomysły melodyczne, rytmiczne i fakturalne, których rozwinięcia możemy śledzić w twórczości Beethovena aż po *VIII Symfonię*.

Maciej Negrey

Sonata fortepianowa c-moll op. 13 „Patetyczna”

Sonata fortepianowa c-moll op. 13, pierwsza z tych, które uczyniły Beethovena sławnym. Przejmująco piękna. Brzmienia fortepianu niosące wyraz tragizmu i cierpienia pozostają krystalicznie czyste. Nie pada ani jeden dźwięk, który byłby zbędny. Lapidarność formy i niezachwiana celowość przebiegu trzymają w napięciu od pierwszej do ostatniej nuty. Budując dramat.

Rzucona na papier przed 200 laty, w roku 1798 i wydana w roku następnym, została opatrzona dedykacją dla księcia i przyjaciela, Karla von Lichnowskiego oraz tytułem nadanym przez kompozytora z wewnętrznej potrzeby. Weszła w świat jako *Sonate pathétique*.

Grave. Dziesięć taktów dających wrażenie, że komuś zawalił się świat. Potężne akordy w posępnym c-moll powstrzymywane siłą punktowego rytmu. Melodia z trudem wspinająca się w górę skali, by nagle opaść w dół klawiatury chromatycznym pasażem wyzwalającym energię, z jaką przebiegać będzie *Allegro di molto*. Budują je dwa wyraziste, wbijające się w pamięć tematy: pierwszy (c-moll), niepowstrzymywany w pędzie ku górze i drugi (es-moll), wnoszący nieco liryzmu. Dwukrotne wtargnięcie niepokojących akordów wstępnego *grave* działa jak *memento*.

Andante cantabile rozbrzmiewa śpiewem szlachetnym i głębokim, płynącym z wolna w pięknie brzmiącym As-dur, tonacji u Beethovena predystynowanej do przekazywania wypowiedzi intymnych i tkliwych. Paręnaście taktów części środkowej (as-moll) starczyło, by w sytuację rozmarzenia i zamyślenia wprowadzić akcent dramatyczny, wystarczająco silny, ażeby przypomnieć o obecności *mementa*. Wraca wprawdzie nastrój pierwotny – jak w nokturnach Chopina – ale śpiew, po osiągnięciu kulminacji, urywa się i wygasa.

Mieczysław Tomaszewski

VIII Symfonia F-dur op. 93

VIII Symfonia F-dur op. 93, mimo że pochodzi z lat w pełni dojrzałych, uchodzi za dzieło niemal młodzieńcze, tyle w niej pogody, radości i humoru. Wraz z *Drugą* (D-dur), *Czwartą* (B-dur) i *Szóstą* (F-dur) tworzy serię symfonii „parzystych, które do symfonicznej twórczości Beethovena wniosły ton odmienny. Seria paru słynnych symfonii „nieparzystych”: *Trzeciej*, *Piątej*, *Siódmej* i *Dziewiątej* nadała Beethovenowskiemu symfonizmowi charakter nacechowany swoistym heroizmem, patosem i wzniosłością. Ton symfonii „parzystych” bliższy jest natomiast zabawy niż walki, bardziej odbija radość życia niż jego smutki, więcej mówi o spotkaniach człowieka z naturą niż z historią tej napoleońsko-metternichowskiej epoki. Latem roku 1811 w Cieplicach i Karlsbadzie powstały pierwsze szkice. Jesienią roku następnego, w Linzu, VIII Symfonia została ukończona. Na koncertowej estradzie znalazła się w dniu 28 lutego roku 1814, razem z *Symfonią Siódmą*, skomponowaną nieco wcześniej i z *Symfonią Bitewną* (*Schlacht bei Vittoria*), w której Beethoven uczcił świeże (1813) zwycięstwo Wellingtona nad Napoleonem Bonaparte. Ów wiedeński koncert zapisał się w życiorysie Beethovena w sposób znaczący a osobiwy. Otóż z dużym uznaniem przyjęto wówczas *Symfonię Siódmą*, z zapałem graniczącym z euforią powitano *Wellingtons Sieg*, utwór żenująco słaby, czysto okolicznościowy, *Ósmej* natomiast niemal nie zauważono. Świadkowie mówią, iż przyprawiło to Beethovena o zły humor; uważał *Ósmą* za najlepszą. „*Symfonia bitewna* jest głupstwem – miał powiedzieć do Czernego – a mnie o tyle tylko miła, że pobitem nią wiedeńczyków na głowę”. W istocie, od tego momentu nastąpiła w Wiedniu „moda” na Beethovena.

Tak więc *Symfonia Ósma* stała się symfonią dla koneserów, czyli tych, którzy potrafią odkryć wszystkie jej uroki i ocenić warsztat. Jest najbardziej zwarta, krótsza od swych poprzedniczek, skromniejsza co do orkiestrowej obsady; do task przywróciła menueta. Wiele w niej miejsc subtelnych, pomysłowych i dowcipnych. Nastrojona na ton lżejszy nie pominęła akcentów głębszych. Zdaniem jednego z monografistów, J.W. Reissa, Beethoven pisał ją „z uśmiechem filozofa wznoszącego się ponad niziny życia”.

Allegro vivace e con brio wprowadza od razu, bez żadnego wstępu, *in medias res*. Jest to sfera ludowo-popularna, chyba austriackiej proveniencji. W dialogu smyczków i dętych rodzi się temat główny (F-dur), skoczny i zamaszysty. Temat poboczny (D-dur) prezentuje i rozwija nutę śpiewną. Ale jeden i drugi zdają się zapraszać do tańca. Taniec to żywiołowy i mozaikowo zmienny. Apogeum osiąga w partii tzw. przetworzenia, zdynamizowany przez wielkie rosnące *crescenda*, uporczywe *sforzata*, nagłe pauzy generalne, obsesyjne repetycje i imitacje. Zaskakująco piękna, zstępująca w ciszę koda. ***Allegretto scherzando*** – utrzymane w tonacji B-dur, rozgrywa się na miejscu obecnego tu zazwyczaj *adagia*. Wprowadza nastrój gry toczącej się między drobnymi motywami, ukazywanymi we wciąż nowym świetle tonalnym, w stale zaskakującej dynamice i w nieustającym ruchu.

Tempo di menuetto zostało przeniknięte żywiołem tańca, choć ów taniec bliższy jest lendlera niż menueta, bliższy wzorów Haydna niż Mozarta. Gesty choreiczne odciskają ostry i wyrazisty ślad na płynnym toku melodii. Niemal komicznie działa trąbka dochodząca jaskrawie do głosu na *penultimie* menueta. Niemal sentymentalnie brzmi jego *trio*, u Beethovena już nieco staromodne.

Finałowe ***Allegro vivace*** wraca do charakteru zarysowanego w allegrze wstępnym. Jest równie witalne i błyskotliwe, a jeszcze może bardziej poddane grze wyobraźni – zaskakującej, pomysłowej, dowcipnej. Temat główny zainicjowany w tajemniczym *pianissimo* i w chwilę później wybuchający pełnią brzmienia wprowadza aurę bliską *Snu nocy letniej*. Czaruje i straszy, szczególnie w przetworzeniu i kodzie – pełnej dynamicznych i harmonicznym zaskoczeń.

Mieczysław Tomaszewski

Noty biograficzne wykonawców na podstawie dostarczonych materiałów / Artist biographies are based on submitted information.

Fotograficy / Photographs: Damian Posse, Archiwum Stowarzyszenia im. LvB / LvB Association archives.

© 2024, Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena
Ludwig van Beethoven Association

Stowarzyszenie
im. Ludwiga
van Beethovena

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca
Dofinansowane ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu
Promocji Kultury w ramach programu „Miejscę,
niekwestionowanego przebiegiem Muzyki i Tańca”

PARTNER GŁÓWNY

MECENAS

PARTNER

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Filharmonia
Narodowa

TEATR WIELKI
OPERA
NARODOWA

TEATR MUZYCZNY
W WARSZAWIE

ZACHĘTA

EUROPEJSKIE CENTRUM MUZYKI
KRZYSZTOFA PENDERECKIEGO

FILHARMONIA
im. Karola Szymanowskiego
W KRAKOWIE

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Luxembourg
Philharmonie

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

BIBLIOTEKA
JAGIELLOŃSKA

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

AKADEMIA
MUZYCZNA
IM. KRZYSZTOFA
PENDERECKIEGO
W KRAKOWIE

ISTITUTO
italiano
di CULTURA
WARSZAWA

INSTITUT
FRANÇAIS
WARSZAWA

amb. litewska
w Warszawie

polsko
luksemburska
izba gospodarcza

GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG
Embassy in Warsaw

AMBASADA
REPUBLIKI LITEWSKIEJ
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Ambasád na hÉireann | An Phoblainn
Embassy of Ireland | Poland
Ambasada Irlandii | Polska

Ambasada Norwegii

Ambasada Republiki Czeskiej
w Warszawie

Ambasada
Austrii
Warszawa

Ambasada
Republiki Federalnej Niemiec
Warszawa

Ambasciata d'Italia
Varsavia

HEXELINE

clip
group

FERRERO

KLONN

KLONN

pap

DORACO

The Gloria
vinyl & cassette

VITKAC
VITKAC.COM

TVP
KULTURA

dwójka
POLSKIE RADIO

wyborcza.pl

POLITYKA

VIVA!

ELLE

JCDecaux

BETHOVEN
MAGAZINE